in cuius nomine pn̄s agredior opus ad ſalu
tem fideliū aiarum· ordinatū ad erudicionem
precipue rudis ꝛ ydeote populi· et eoꝝ q̄bus
cōſuetis eccīe ſermonib9 ꝛ predicacōnibus mi
nus intereſſe aut informari cōceditur. ¶ In quo
veluti tabella quadā ꝛ conpendio breui· teno
rē fidei criſtiane lucide poterūt in ſequentib9
inſpicē ꝛ dīna pcepta prohibicioneſq3 vt ex
hiis quid agē quid ve fugē debeant poſſint
diſtinctius agnoſcere. ¶ Cōtinet autem pn̄s
tractatul9 capitula· xviii· quorum qdlibet in
duas vel tres vł q̄tuor particulas cōuenienter
ſubdiuidi poſſet. ¶ Primum capitulū af
firmat mūdum a deo fuiſſe creatum et ꝙ ipe
deus vn9 ſit ꝛ trin9. Cur etiam aut ad quem
finem homo creatus ſit.

Firmiſſime credendū eſt et nullaten9
dubitandum ꝙ ſolus vnus eſt deus
omipotens· omia ſciens· ꝛ omnem pfe
ctionem habēs· in tribus pſonis diſtinctis· q̄
ſunt pater· ꝛ fili9· et ſpūs ſcūs· qui mundum
creauit et creatum regit ꝛ gubernat ſola ſua
liberrima voluntate· et dignantiſſima bōitate
¶ Speciali aūt pūidencia huānam gubnat
ꝛ dirigit creaturam. dans viris et mulierib9
animas immortales· creans eas tpaliter· tūc
cum eas corporibus infundit· ad ymaginem

ꝛ ſimilitudinem ſuam formãs eas. vt creatus
homo ſuum conditorem deum cognoſcat dili
gat. veneretur. ꝛ eius preceptis in hac mortali
vita obediens. per opera bona ꝛ meritoria
vitam tandẽ immortalem beatitudinis plenam
in aīa et corpore perpetuo conſequatur. et ita ſit
bonis angelis aſſociatus. et in loco malorum
angelorum ſiue demonum ſubſtitutus. Qui de
mones ꝓpter peccatum ī has inferiores ptes
terre corruerũt. dãpnacõnis ſentẽtiam ſuſti
nentes. Cum quibus etiam iuſtiſſime dãpna
buntur hoīes iniqui diuinis preceptis inobe
dientes. et more beſtiali quaſi non haberent
aīaȝ racõnalem ſuis voluptatibus ſeruientes

Secũdum capitulum oñdit humanum genus
ꝓpter primorũ parentum trangreſſionem et
peccatũ multiplicem incurriſſe miſeriam.

Fidei veritate credendũ eſt primos parentes nrõs adam et euã. quã ad tam nobilem finem conſequẽde bea
titudinis creati fuerant. clauſiſſe paradiſi
ianuam et beatitudinis introitum toti ſue po
ſteritati generis humani. Ipſi enim per pec
catum inobedientie donum iuſticie originalis
quadam hereditaria poſſeſſioẽ pro ſe ꝛ ſuis
poſteris acceptum a deo ipſi veluti prodito
res perdiderunt. Quo dono gratuito

originalis iuſticie cõſeruato nos omnes a culpa immunes fuiſſemus· et ab omni miſeia famis ⁊ ſitis aut infirmitas abſoluti· et ab alia qualibet penalitate liberi· adeo ꝙ omnis alia corporalis creatura nobis pacifice ſubiecta fuiſſet· et tandem abſq₃ mortis pena in padiſũ fuiſſem⁹ trãſlati· hoc aũt dono p pcc̃m primoꝝ parentum vt pmiſſum eſt pdito· nos moriendi nccitatẽ· ⁊ vniuerſam quam patimur penam atq₃ miſeriam incurrimus· quia naſcimur in pccõ originali· ſc̃lic₃ in predicte original' iuſticie carentia· coñ qδ pcc̃m tanq̃ remediũ efficax a xpõ inſtitutum eſt baptiſmi ſacr̃mẽtum

¶ Terciũ capitulũ declarat qualiter a deo redempti fuerim⁹· quis etiã₃ ſit gñalis tenor xpiane fidei ⁊ credendorũ a ſingulis.

Omnipotẽs dñs ac piiſſimus pater Nolens humanũ gen⁹ tot ⁊ tantis ſubiectũ miſeriis ineternũ perire· et a regno padiſi in ppetuum exulare· cõcurrente iuſticia ſimul et miſericordia hiis remedium decreuit adhibẽ. ¶ Voluit ſiqdẽ idẽ piiſſimus pater vnigenitum filiũ ſuũ abſq₃ corruptõne carnẽ ſumere· et hoiem fieri· intra intemerate virginis marie immaculatũ vterum Tantaq₃ ⁊ tã mirabilis vnio facta eſt duarũ naturaꝝ diuine ⁊ huãne in vna perſona filii

dei· vt vere deus homo diceretur ⁊ homo deus
ipſe eſt ihesus criſtus ſaluator noſter piter
⁊ redemptor. ¶ Qui ātea quidem a patriar
chis et prophetis denunciatus· nouiſſime
in fine temporum in hac vltima mundi etate
conceptus ⁊ natus· a paſtoribus eſt ↄgnitus
a tribus regibus orientis adoratus a ſimeone
ſene ⁊ aliis q̄ꝑ pluribꝫ predicatus· et a beato
Johanne baptiſta digito demōſtratus ¶ Jd
deus ⁊ dn̄s noſter ihesus criſtus circit̄ ānoꝝ
triū ſpatio legem diuinam xp̄ianāqꝫ religio
nem predicauit ⁊ docuit· eā innumerabilibus
miraculis confirmando· quam ⁊ in ſcripturis
quatuor euangelioꝝ nobis per ſuos miſtros
exhibitam obſeruandā reliquit. Ordinauit
inſup ſeptem ſacramenta ecc̄iaſtica· q̄ ſūt ba
ptiſmus· cō firmacō· ordo· eucariſtia· penitētia
mr̄imoniū· vnctio extrema. ¶ Ipē poſtremo
vt nos redimeret ⁊ ſaluaret ſb̄ pōcio pylato
ſupplicō crucis acerbiſſimam ſuſtinuit paſſio
nem ⁊ mortem· ſepult⁹ deinde· ⁊ tercia die re
ſurgens ſpacō dierum q̄dragita. diſcipul̄ ſu
is veritatem ſue reſurrexiōis declarās frequēt
apparuit ⁊ tādē vidētibꝫ apl̄is celos aſcendēs
ſedet ad patris dexterā in excelſis venturus eſt
poſtremo idem dei filius ihesus criſtus in fine
mundi per ignē finiēdi· ⁊ in meli⁹ immutādi

iudex gn̄alis hoim̄ cūctoꝝ in aīa ꝛ corpe reſuſci
tādoꝝ·redditur⁹ ſingulis p̄mia meritoꝝ·bōis
ſiq̄dē celeſte r̄egnū p̄hēnis btitudis pccōribus
vēo penale ſupplicīū ignis etn̄i. ¶ Hic ē gene
lis tenor orthodoxe fidei xp̄iane·quā firmit̄ cre
dere tenetur catholic⁹ q̄libꝫ racōe vtens·abſ
qꝫ curioſitate pure et ſinceriter·ſine falſitate
ꝛ certitudīaliter reiecta dubietate ꝛ nolēs pl⁹
ſapere q̄ꝑ oꝫ·ꝑcedēs ſupuacue vſqꝫ ad q̄ſlibet
difficultatū minucias ſed occurrētibꝫ difficul
tatū nodis humiliter ſe ſb̄mittat credulitas
ſimpliciū intemerate fidei ſcē mr̄is ecc̄ie·ſapiē
tū prelatoꝝ ꝛ doctoꝝ ac oim̄ ſcōrū ꝛ ſanctarū
qui in teſtimoniū hui⁹ inuiolate fidei vſque
ad mortem dimicauerūt. ¶ Contra hanc fidē
illibatā grauiſſime peccant heretici·ſciſmatici
ydolatre·ſortilegi. īcātatores·et magici ceteri
que artibus a lege diuina prohibitis vtētes
aut demonum inuocatores·ꝛ generaliter q̄
articulos fidei noſtre totaliter aut ī parte·pa
lam vel occulte derident. Illi preterea qui non
credunt deum omīa iuſtiſſime regere ſua lib
rima voluntate·ſed pocius aſſerētes omnia
nature vel fortuē vel fato ſubici. Preterea ma
loꝝ etiā queadmod̄ bonorū finalem ſaluacōꝫ
affirmantes. Illi demiqꝫ q̄ nr̄orū actuū impu
tabilitatem ad meritū vel demeritum negant

qui dei predeſtinācōnem vel reprobationem
dicunt operum noſtrorū tollere libertatē hij
⁊ horum ſimiles cōtra fidem orthodoxam ſūt
errores innumeri ꝓcedentes ex intellcū ſuper
bo. hūiliare ſe deo recuſante. aut ex falſa phi
loſophia vel poci⁹ melācolia. fantaſtica aut
demum ex voluptuoſa carnalitate racōis iudi
cium ⁊ affectus pietatem ſubuertente.

¶ Quartum capitulū maiſeſtat q̄d de⁹ nob
obſeruandū p̄cepit enumerās decē p̄cepta de

SJ igit̄ in ſupioribus habitū ¶ calogi
eſt de⁹ optim⁹ atq3 iuſtiſſimus nos
homines vltra ſupraq3 irratioāles
creaturas a deo excellenter condiderit ad y
maginem ſuā. ſc3 dans memoriā intellectum
atq3 voluntatem. vt cognoſcam⁹ eum ſeruia
mus ⁊ amemus. miſericordiſſime. preterea
redimerit. paſſionem pro nobis talem per
ferendo. qualem nec ipſi pro delictis noſtris
ſufferre vellemus. profecto iuſtiſſimum eſt ut
ipſi deo fideliter ſeruiamus. tanq̄ȝ ſubiecti ſu
premo dn̄o. ſicut filij naturales patri legitīo
⁊ velut ſerui ex diro peccati. carcere morteq3
redempti ſaluatori liberaliſſimo ¶ Attento q
nobis eius precepta ſeruantibus gloria inex
cogitabilis ab eodem promittitur. tranſgreſ
ſoribus vero ineſtimabilia tormēta reſeruāt

¶ Cognoſcens nichilominus ipē piiſſim⁹ pater noſtram fragilitatē ꝛ exiguā potentiā neq̄q̄ꝓ requirit a nobis omne ſeruiciū quod ſcdʒ iuſticie rigorem exigere poſſet·dedit q̄n poci⁹ certum numerū preceptorū quorū obſeruacō ſibi ſufficiens eſſet·que etiam legis decalogo continent̄ ¶ Qua propt̄ ad hec precepta ſcienda et intelligenda tenetur quilibet ꝑ ſe vel alium diligentiaʒ appone̅ pro cōſeruacōe vite ſpūalis quantam ꝓ vite corpalis ſuſtētacōe poneret et eo maiorē quo immortalis aīa eſt corpe preſtancior·ſine quorū noticia nullus poteſt cōuenienter peccata vitare aut ab eis reſurgē·ꝛ quorum ignorantia ex deſidia ꝓueniens non excuſat ſed accuſat ꝛ condempnat Sūt autem hec decem p̄cepta hijs metris cōphenſa ¶ Unum crede deū·nec iures vane ꝑ ipʒ

Sabbata ſanctifices·habeas in honore p̄ntes
Non ſis occiſor·fur·mechus·teſtis iniquus
Viciniqʒ thorum·res qʒ caueto ſuas .

¶ Verſus de ·x· preceptis

¶ Quītū capitu·de explanacōe primi precepti

PRimum preceptū eſt·Diliges dominū deum tuum·ex toto corde tuo·ex tota mente tua·ꝛ ex tota v̓tute tua· Hoc eſt·non voles ſcienter rē quācumqʒ amare plus q̄ deū ꝓpter qd dei amorē pdas·Hoc autem preceptū cōuenient̄ ab hoīe

ſeruatur et non aliter ſi legem dei ⁊ alia pre
cepta operibus impleat. ¶ Quiſquis enim
mortalit̃ peccat p̄ceptū hoc infringit quia vo
luntatem ſuā diuine volūtati oppoſitū p̄cipiē
ti anteponit. ¶ Specialiter autem contra hoc
preceptum agunt hoīes ingrati cōtra diuina
iudicia ⁊ ordinationes aut regimen. erga ſe
vel alias creaturas murmurantes. quaſi nō
eſſet deus omnino iuſtus bonus atq; miſeri
cors et tot⁹ amabilis atq; deſiderabilis. ¶ Il
li item qui in foueam deſperationis ſeipſos
precipitant per impatientiam. ¶ Illi pre
terea qui vrgente infirmitate aut neceſſitate
aliqua ſortilegos conſulunt et diuinatores
vtentes pomis in ſcriptis. aut breuibus car
tulis ſiue ſcedulis collo ſuſpenſis aut caracte
ribus et aliꝭs quibuſlibet vanis credulitati
bus. quaſi deus ipſe non eſſet vſquequaq;
bonus potens et ſapiens ad eis ſuccurren
dum quantum ſit eorum neceſſitatibus expe
diens. Faciat igitur homo in neceſſitate con
ſtitutus quantum poteſt procurans remedi
um naturali induſtria non temptando deum
q̄ graue peccatum eſt aut noua miracula ex
ſpectando ⁊ deſiderando. Reliquum vero q̄d
nature vires excedat deo plena fide conmit
tat ⁊ indubitanter de⁹ qui noſcit omnia q̄q;

¶ Peccant etiã grauit contra preceptũ hoc
q̃ turpia faciunt iuramẽta· deum blaſphemã
tes· ⁊ aĩas ſuas iurando demonib⁹ deuouen
tes· quiq; de humanitate criſti⁊ ſcis inhone
ſte loquuntur. Cõtra quos omẽs ſic piuros ⁊
blaſphemos· ſtatute ſunt leges puniti ue tam
a terrenis pricipibus q̃ꝑ a prelatis eccĩaſticis
Vnde dolendum eſt qꝛ ꝓpter negligẽtiam ipõ
rum quib⁹ penas exequi ptinet nõ ſorciuntur
effectum. Multũ vero diligent q; pmiſſa debe
rẽt attendere· hij qui cauſa lucri de facili iu
rant· quemadmodum mercatores et mercatrices
¶ Illi etiam q̃ abſorpti paſſione aut ebrieta
te in ludis frequenter inhoneſtis ſiue ꝓhibi
tis· vt eſt taxillorũ ludus enormiter iurant ⁊
gñaliter quicumq; ꝑuerſa conſuetudine aut
inclinacõne ꝑuenti· iuramentum emittũt. In
talibus quippe ſepe piuriũ cõmittit ꝓpter qd
etiam tales aliq̃ peiores ſũt in hoc ſarracenis
aut iudeis minus deũ honorantes. Ad hoc
autem genus pcc̃i piurij· ſcz reducit votorũ
fractio· et ſolucõ fidei mrĩmonial· et gñaliter
infidelitas· qua in alteri⁹ preiudiciũ ſecretũ
ipſum reuelat· ſiue p ꝯfeſſionẽ ipſi⁹· ſiue alio
modo ſecreto cognitũ· legẽ nãq; diuina ⁊ na
turali ſecretum teneri debet· qd in ſecreto acce
ptum eſt· niſi alia via fuerit ſibi detectum

habere virtutis et quicq̄ numinis includere vel diuinitatis. ¶ Huic precepto plurimum contrariatur nimius honor dñis temporalibꝰ aut magnatibus audulatione ſiue malo ali quo fine exhibitus. Omnis etiam ſimulatio vel ypocriſis ad inanem gloriam hominum aut fallacem deceptionem ordinata ¶ Immo deratus item amor parentum erga filios et generaliter auri ac argenti. aut alicuius cre ature. ſic ꝙ homo ibi ſiſtat et in eis confiden ciam ponat. Non enim hec omnia ab inferna li morte nos poterunt liberare. ſolus quippe deus eſt verus et fidelis amicus qui in extreā neceſſitate opem preſtare pōt. Vnde et ſuper omnia confidenter cum cordis ſinceritate ho norari debet adorari ⁊ diligi ⁊c.

¶ Sextū capitulū eſt de ſecūdo precepto.

Secundum preceptum eſt. Non iurabis per nomen dei tui inuanū ⁊ ſine cauſa Contra p̄ceptū hoc pn̄cipalit̄ agunt q̄ ſcient qd̄ falſū ē l' falſū eē credūt iurāt. piu riū cmittēdo. Valde namq; hoc graue peccatū eſt cum deus aſſumatur tanq̄ teſtis falſita tis. et qui artificioſe iurat falſum. artificio ſe deierat quamq̄ enim pro loco et tempore conuenienter veritas poſſit ſubticeri non ta men dici falſum ſcienter et periurium cōmittī

optimus eſt illud qđ optimū eſt conmodiſſi
mumqȝ fuerit homi cōferet. Sepe equidē infir
mitas paupertas aut alia queuis tribulacō
eſt hominib⁹ vtilior ꝙ̄ nimia ꝓſperitas qua
facilit̄ abutimur. Scit namqȝ pater quid filio
proſit. mgr̄ qđ diſcipulo conueniat. ⁊ medic⁹
pacienti de remedio conpetēti nouit melius
ꝓuidere. ¶ Peccāt inſup contra preceptū hoc
illi qui mūdano quodā timore irriſorum aut
oblocutoꝝ verba formidantes diuinis precē
ptis obediē verētur. Qua ꝓpter etiam grauiſ
ſime peccant huiſmoi irriſores. perſonas di
uino ſuicō dedicatas in ſtatu r̄ligioīs. virgi
tatis aut viduitatis conſtitutas. aut ſtudio
theologie deputatas affectione carnali a bo
no ope retrahentes. Hoc rurſus p̄cepto nobꝭ
precipitur honor et reuerētia ſcīs exhiberi. ſpe
cialiter virgini marie. et bono āgelo cuſtodi
nr̄o. vt nichil turpe ipſo vidente et p̄ñte faci
amus. qđ p̄ñtibus hoibus agē refutaremus
Deniqȝ ſcōrum reliquias. loca ſcā ⁊ beatorum
ymagines debemus venerari. non ꝓ ipſis ſꝫ
quia videndo eas honorem impendim⁹ rebus
rep̄ñtatis p eas iux̄ ritū ſcē matris ecclie. alio
qn peccm ydolatrie committitur ymaginem ſcdꝫ
ſe adorando credendo ipſam ymaginem pul
chrā ſiue turpē nouā aut veterē pl⁹ aliquid

¶ Poſtremo contra p̄ceptum hoc reductiue
peccāt q̄ vouēt aut ꝑmittūt ea q̄ ſūt de ſe illici
ta· ꝙꝙ ſi ꝑmiſſa talia ope ꝯpleāt g̃ui⁹ inde ⁊
dāpnabili⁹ peccāt. ¶ Septimū cap̄ de .3. p̄cep.

Terciū preceptū eſt. Tu obſeruabis
dies dominicos ⁊ feſtiuos ab eccleſia
ſeruari p̄ceptos. Hec obſeruacō aut
veneracō multipliciter accipiēda eſt. Primo
q̄dē ut q̄libet xp̄ianus illo die dn̄ico vel feſti
uo legittīō impedimento ceſſante· miſſam au
dire teneat̄. Scd̄o ut q̄libet eo die abſtineat
ab oī labore aut mercacōne· ⁊ alio quouis la
borioſo ope. ſcd̄m ritū ⁊ cōſuetudinem patrie
quā inhitat. quā ꝯſuetudinē prelatus ſpūal̄
illi⁹ loci ꝯgnoſcens non ꝓhibet. Rd̄ ſi aliquā
ſup tali ꝯſuetudine ſeruāda aut alijs caſibus
dubietas occurrat· cōſulat ille ſupiores ⁊ pe̾
tos ne ꝑ amplā nimis aut ſtrictam conſciam
in peccatū cadat. Tercio accipienda ē hec ob
ſeruacō· vn⁹ q̄ſq; illo die ꝓpriā vitā ⁊ cōſciam
diſcutiat de conmiſſis criminibus a deo veniam
petens. Recognoſcere deb; tūc xp̄ian⁹ multi
plicia bn̄ficia ſibi a deo preſtita· non ī aliquo
murmurando· aut ſibi guerrā de bonis ſuis fa
ciendo ſꝫ g̃rias ꝛferēdo. Deb; tunc audiri v̄bū
dīnū ⁊ ſpūalis doctrina pacifice atq; reuerē
ter abſꝫ irriſione aut impedimēto quocunq;

Meditet̃ ꝑterea q̃libet ⁊ coram oculis cordis
q̃tum põt ꝯſtituat mortem ſibi de propinquo
imminẽtem infernum atq; ꝑadiſum· mortem
etiã primoꝝ hoim qui in hac vita prefuerunt
facta etiã memorabilia ſãctoꝝ ⁊ ſãctaꝝ· dicat
Pater nr̃. Aue maria. Credo· et alias ſi quas
didicerit oracões deuotas· penitẽcias iniun
ctas ſibi diligenter ꝑficiat· requirat inſuꝑ di
uinũ auxilium intercesſione mediãte ſanctoꝝ
⁊ ſãctaꝝ a q̃b; velut pauꝑ ⁊ mendicus elemo
ſinã ſpualem poſtulet nũc ad vnũ nũc ad ali
um ſe cõuertens quouſq; bonũ aliqd ſpuãle
in ſaccum ſue pauꝑtatis ꝯgeſſerit. Preterea
doceat quiſq; curam aliorũ habens· filios aut
filias ⁊ alios ſeruitores diebus ſolemnib9 et
feſtiuis ſimilia facere. Horũ enim omiſſio cul
pabilis eſt defectus. Predictis tamen non
obſtantibus licite põt homo diebus dñicis ⁊
feſtiuis aliq̃ꝑ recreacõnem ⁊ ſpaciamentum ꝉ
ludũ honeſtũ cauſa ſolacij aſſumere plus q̃ꝑ
alio tẽpe· dũmõ ꝑ peccatũ mortale nõ offendat̃
deus· comedendo· bibendo choriſando aut aliũ
ludũ ihoneſtũ exercẽdo. Quã q̃ꝑ frequẽtiſſie in
talib; ludis g̃uia pcc̃a ꝯmittũt̃· queadmodũ
periuria rixe diſſencões deſideria· carnalia o
pera· verba et carmiã luxurioſa contra deum
⁊ eq̃tatẽ iuſticie· adeo ut ſepius die dominico

minus malum eſſet arare ꝙ talia perpetraē
¶ Contra preceptũ hoc peccant grauiter impe
diẽtes predicacõez aut diuinũ ſuiciũ verbis
aut factis intra eccliam aut extra. Quiqȝ circa
eukariſtie ſacramẽtum irreuerẽtes ſunt. aut
erga alia eccliaſtica ſacramẽta ſicut baptiſmi
ꝛ mr̃imonij celebracõez q̃dã ſunt irridentes ꝛ
ſacramenta cõfirmacõnis ꝛ vnctõis extreme
ſuſcipere ꝯtẽpnẽtes. ¶ Ceteꝝ cõn idẽ p̄ceptum
valde ğuiť delinquũt hij q̃ in certis ſolempni
tatibus anni irreuerẽcias multas ꝛ ab hoiabȝ
les perpetrãt. Illi etiã qui talia faciẽtibꝫ dant
ꝯſenſũ. Illi preſertim q̃ ex officiõ poſſent ꝛ debe
rẽt talia impediẽ. nec excuſari poſunt ludi pre
textu ꝯſuetudinis. Aſſerit nãqȝ veridicũ ꝓuer
biũ. Nõ patiť ludũ. fama. fides. oculus.

¶ Septimũ Cap̃. de. v. loq̃tur precepto.

HOnora pn̄tes tuos. Eſt q̃rtum p̄ceptum
Hoc autẽ accipiendũ eſt non tantum
de parentibus carnalibus. ſed ꝛ de pre
latis eccliaſticis. ꝛ curatis nr̃is. qui nos in xp̄o
regñauerũt. ꝛ gñaliť de p̄poſitis ꝛ ſupioribus
mgr̃is ſcȝ bñfactoribꝰ ꝛ terenis principibꝰ. Cõ
ſimiliť etiã de mortuis ꝛ defunctis intelligẽdũ
eſt. quo ad hoc ꝙ ꝓ ipſis deũ rogaē tenemur
¶ Contra preceptum hoc grauiter peccãt hij
qui ſine cauſa racionabili ſuis ſuperioribus

quibuſcūq; detrahunt aut maledicunt. et eos produnt. vel mortē eis optāt. quemadmodū mali filij parentum mortē frequēter deſiderāt ut eorū hereditatem poſſideant. ¶ Trāſgredi untur etiam preceptū hoc qui contēpnūt pre cepta ſancte matris eccīe. veluti excōicacōnis ſētēciā pupendētes. et ieiunia indicta ab eccīa ſine cauſa racōnabili ſoluentes. cū tamen ea obſeruare poſſent ſine ſui corporis notabili gͣ uamie. Sicuti etiā libertatū eccleſie violatores ꝗ libertas eccleſie cōceſſa eſt. non tam fauore miniſtroꝝ eccīe. quātū intuitu diuini honoris non enim ꝓpter maliciā aliquoꝝ miniſtrorū eccleſie. debet a quoq̄ꝫ fideli xp̄iano ſtatus pre latic⁹ ā eccleſiaſticus diffamari aut ledi. nec ꝑdit virtutem ſuam baptiſmus aut miſſa cele brata ſiue aliud ſacramentum. ꝓpter maliciā miniſtroꝝ. ¶ Tenet̄ preterea hoc precepto laycus fidelis quāq̄ꝫ aliqui eccīe miniſtri mali ſint. debitum reddere. miſſam audire. decimas et oblacōnes et alia iura reddere ordinata ꝓ ſuſtentacōne eccleſie miniſtroꝝ. qui vacando diuino ſeruicō toti rei publice ſeruiunt. pluri mis alioꝝ hominū ꝓpter tpales et neceſſarias occupacōnes ab hoc miniſterio preditis. qui ſic eccīe debitum reddit. liber et immunis deo et hoib; ſeruit. ¶ Porro p̄ceptū hoc infringunt

qui leuiter nimis ꝛ insipienter redarguūt ter
renos principes sup eorū actib⁹ publicis siue
constitucōnibus ꝛ statutis non attendentes
sepius eorum onera ꝛ sarciās g̃ues· quas sub
ditus populus nō deb; nec pōt ꝯgnoscere qua
propter nec eos de facili iudicare debet· multa
pocius examini diuo reseruātes· corā quo sūt
ipsi principes actuū suoꝝ racōem reddituri.
¶ Demiq; soluūt hoc p̄ceptū q̄ nolūt supioꝝ
suoꝝ aut sapiētioꝝ acquiescere ꝯsiliis· ꝓpriis
iudiciis innitentes. prouenit quippe graue
peccatum hoc ex inobediencia et dedignanti
supbia· in errorē ꝛ decepcōem hominem indu
cens. Cōtingit nāq; sepius ut aliquis homo
taliter deceptus supbia· tāte se reputet sāctita
tis ut humano cōsilio non indigere se credat
Fit proinde ut deceptus hō ille ꝓpter austerā
nimis et indiscretā abstinēciā· q̄ bonā eē cre
dit capitis furiā aut aliā infirmitatem incura
bilē malo fine piturus incurrat.

¶ Nonū Cap. de quinto precepto.

QUintū preceptum est. Nō occides ho
minem. ꝛ est intelligendum q̄ non ē
interficiend⁹ homo auctoritate ꝓpria
l pticulari· ꝛ p viā facti ptermissa via iusticie
ꝛ eq̄tatis. Hoc p̄cepto districte ꝓhibet̄ oē pū
sū odiū et desideriū vindicte seu mortis aliene

malum item cõſilium ⁊ iniqu⁹ ↄſenſus in alte
rius nocumẽtũ leſionem vel mortem. Qđ ſi p
ſona leſa fuerit eccĩaſtica· aut in ſtatu clerica
li cõſtituta grauius eſt pccm̃· ⁊ incurrũt eo fa
cto ſic agentes ⁊ ↄſencientes excõicacõis ſen
tẽciã. ¶ Cõtra preceptũ hoc g̃uiter delinquũt
hij qui odio ł rãcore principaliter moti· aut
intuitu vindicte· aut aliene g̃uaminis poci⁹ q̃
zelo iuſticie inſtigati ꝓximos ſuos p placita
cões ⁊ ꝓceſſus aut iudicia publica multipli
citer vexant· etiam quod ſuũ eſt requirentes
Poteſt nichilomin⁹ homo qđ ſuũ eſt in iudi
cio publico repetẽ ⁊ ordine iuris ſeruato emẽ
dam rationabilem ſue dãpnificacõis require
re. abſq; hoc ꝙ odiẽdo ꝓximũ mortalit̃ peccet
quamq̃ ſepe pro pace ꝓpria ⁊ trãquilitate et
attenta ꝓximi indigentia· eligibili⁹ eſſet oẽz
emẽdã abſq; lite publica remitti. Vulgo nã
q; dicitur· In denario litis non eſt obul⁹ amo
ris. Multum vero is qui ledit aliũ debet attẽ
dere· ꝙ ex alterius mutilacõne vel occiſione ſi
ue leſione quacũq;· cõtingit interdũ leſum cũ
ſuis heredibus depauperari· in quo caſu ledẽs
quemadmodũ fur aut latro ad omniũ bono
rũ pditorum reſtitucõem tenet. ¶ Preterea
ↄtra pceptũ hoc grauit̃ peccãt q̃ quoquo mõ
impediunt ex cõmixtione viri ⁊ mulieris fetũ

naſci·aut abortiuū procurant·ſeu percuſſione
violēta vteri·aut nimia ingluuie aut propter
anguſtiam veſtimētorum ad laſciuiā ordina
tā aut aliā quācumqꝫ negligētem fetus cuſto
diam·ꝙ ſi fetus iā erat animatus grauius eſt
pccm̄·tūc enim vere homicidium perpetratur
¶ Inſup contra preceptū hoc ſpecialiter pec
cāt inuidi detractores odio pleni et iracūdi tūc
ꝑcipue cū inter affines ā alios ꝯgnatos guer
ras aut diſcordias implacabiles excitāt ex q̄
bus mala plurima oriuntur·adeo ut is qui litē
mouit eam cum vellet nō ſciēt aut valeret ſe
dare·vñ ꝛ apud deum dampnoꝝ inde proue
niēciū reꝰ ꝯſtituitur. ¶ Occurrit deniqꝫ cōtra
preceptū hoc dampnabilis et horrēda ꝯſuetu
do in aliqbꝫ obſeruata prouincijs·q̄ pro vniꝰ
delicto tota ipſius progenies in mortem et ꝑ
ſecucōnem perquiritur. ¶ Hoc tandem pre
cepto iterdicitur omne duellum mortale aut
torneamentum quibus mortis veriſimiliter
imminet periculū.

¶ Decimū Cap·de·vi·loq̄tur precepto.

Sextū preceptū eſt·Non furtū facies. Et
eſt furtum vl' latrocinīū rem alienam
rapere ſiue ꝯtinere·alio cuius eſt igno
rāte·ſic ꝙ ipſi hoc cognoſcēti diſpliceret. Hoc
ꝑcepto diſtricte ꝓhibetꝰ ois iniuſta mercacō

cultura quelibet terre aut labor infidelis ⁊ fal
lax. quodlibet aut mendoſū artificium. fictus
etiam diete labor. et rerum venaliū inutilium
quōlibet pro vtilibus vendicio. ſiue venditor
earū. res eas emendo deceptus fuerit ſiue nō
Non enim ꝙ deceptus ſum licite poſſum aliū
decipe. ¶ Prohibetur itē hoc precepto omīs
vſura. falſa aduocacō aut pr̄ocinacio. placita
cioq₃ vel lis non rite aſſumpta. fraudulenta
procurācō. aut iniuſtum iudiciū. ⁊ generaliter
omnis decepcō manifeſta aut falſo colore ve
lata qua quis alteri dampnum facit quod ſi
bi nollet fieri. ¶ Aggrauat̄ aūt peccatū hoc
furti ł latrocinij ex circūſtācijs loci ⁊ tēporis
perſone ⁊ ſimilibus. quēadmodū ſi rem ſacrā
in loco ſacro. aut tpe oracōni deputato quis
auferat. Si etiam perſona dampnificata pau
ꝑ fuerit ⁊ in ſe vel ſuo ſtatu aut in ſuis heredi
bus ex hoc graue detrimētū paciat̄. ¶ Reqrit̄
autē ad ꝑſone ſic alium dampnificātis abſo
lucōem. ut ablata et dampna ex integro dam
pnificato reſtituat. ſcd̄m iudicium boni viri
quemadmodū cici⁹ ⁊ comodoſius poterit. Et
ſi facultas nō ſit omnia reddere. ſaltem quod
poterit reſtituat. et ſi dāpnificatus ignoretur
ablata nichilomin⁹ in pius vſus ⁊ eleōſinas
diſtribuat ſcd̄m iudicium ſuperioris. ¶ Hoc

etiam precepto prohibitur ōmis ſimonia q̄ ē
ſacrorum venalitas·pluralitas item beneficiō
rum abſqꝫ racionabili cauſa·et formacio vel
vſus falſe monete· ¶ Item rem aliquam ad
certos terminos ad credenciam plus iuſto
vendere·et omnis cōtractus illicitus· ¶ Prete
rea prohibetur hoc precepto omnis detractio
et diffamacō qua alterius fama bona omni ar
gento preſtancior alteri iniuſte tollitur. Debꝫ
equidem ſic diffamās alteri famam ablatam
reſtituere quantū poteſt publice quandoqꝫ ve
ritatē confitendo et ſe male feciſſe aſſerendo et
multomagis ſi totū aliquē ſtatum iniuſte dif
famauerit ¶ Inſup hoc preceptū infringūt q̃
a ſubditis ſuis vltra iuris eq̄tatem et rei publi
ce nec̄citatem tempalia bona violenter diripi
unt q̃ etiā leges iniuſtas aut p̄cepta ꝯdūt cōn̄
deū et eccl̄iam q̄ in eo facto ex cōicacōeꝫ incurrūt
¶ Ampliꝰ hoc trāſgrediūt̄ p̄ceptū adultē mu
lieres illegittimos filios ad legittiōꝝ hēdita
tē ſuccedere faciētes·q̄qꝫ viroꝝ ſuorū bō eis ig
norantibus ſumptuoſe nimis cōſumūt. Con
ſimiliter delinquunt filij parentum bona eis
neſcientibus inutiliter exponendo·ſeruitores
etiam et diſpenſatores dominorum ſuoꝝ aut
magiſtroꝝ bō infideliter miniſtrando· eccle
ſiaſtici viri eccleſie bona luxurioſe. ā pōpatice

aut ea in thezauros cumulando. Illi item q̄ ter
minos agroꝝ dilatant ꝓximos defraudādo.
Qui tributa iuſte inſtituta ſoluere rēnuūt. Et
hij qbꝫ ꝯmiſſa eſt teſtamentorū executiō. eleō
ſinas ⁊ cetera legata in preiudiciū defūctorū
implere differentes. ā ſoluē recuſātes. ¶ Plu
rimi ſūt modoꝝ hoꝝ ſimiles qui ex precedētibꝫ
immoderatis ſumptib⁹ ꝓueniunt. cum quis
multipliciter vltra redditus et ꝓuent⁹ ꝓpri
os ſūptuoſum gerit ſtatum. ſūptuoſus nāqꝫ
ſtatus ſūptuoſas req̄rit expenſas. ¶ Poſtre
mo ꝯtra p̄ceptū hoc grauiſſime peccāt. hij qui
pecunia aut prece violenta pentes ꝓpinquos
aut ſeruitoēs principaliter intuitu ſeruicij et
deſie boua occupare procurāt cum preſertim
eccleſiaſtica beneficia dignis et ſufficientibus
debeant. ⁊ pure nō ſymoniace cōferre debeāt
Alioquin in bñficiō nullum ius acquirit. nec a
crimine liber eſſe poteſt quouſqꝫ bñficiū ſim
pliciter reſignet ſymoniace ꝓmotus ⁊c.

¶ Capitulum .xi. Septimnm ꝯtinet p̄ceptū.

Septimū p̄ceptū eſt. Non mechaberis
nec luxurioſus eris. Hoc precepto in
hibetur ſb pena peccati mortal. omnis
ſocietas et carnalis cōmixtio viri et mulieris
excepta mrimonij lege. Hui⁹ nāqꝫ oppoſitū
aſſerere eſt error ꝯtra fidē. ¶ Prohibet etiā

precepto hoc tam in matrimonialiter coniunctis
q̄ in solutis oīs luxuriosus attactus mēbroꝝ
genitalium quo non seruatur natuāl ordo in
ditus a natura. ł nō rite copulāt ptes ad gnā
cōnem a natura deputate. Et tanto pecm̄ hoc
grauius est. qn̄to a naturali ordine lōgius re
cedit. siue int psonas solutas. siue qd̄ crimē
aggrauat coniūctas matrimonialit siue fuerit
huiuscemodi attactus in se vel in alia psona
aut respectu bestie in altera specie. per turpissi
mam ꝛ illicitā conplacēciā ꝯsūmatus. si deniqȝ
specialiter attact⁹ ipse innaturał prouematꝫ a
fedissima vilissimaqȝ delectacōne q̄ mollicies
vel pollucio dicitur. Si quis autem in hijs ł
aliquibus horum culpabilis est. sufficienter in
telligere potest quid isti modi generales lo
quendi significēt nec enim pticularius extra
confessionem est abhominabilis hec inmūdi
cia explicanda. ne caste aures pure et innocē
tes horum prius ignotoꝝ noticiam acquirāt
et scandalizentur. ¶ Sunt etiā casus isti enor
mium contra naturam peccatorum. prelatis
maioribus episcopis scilicȝ ꝛ suis penitēciarijs
ad absoluēdum reseruati. quoꝝ aliqui scd̄m
leges ignis pena plectuntur. Nec potest ali
q̄s quotcūqȝ bona ꝛ elemosinas opet ineter
nū saluari si pudore motus hec pcc̄a reticeat

vel adeo celet ut non poſſit confeſſor peccati ſpēm diſtinctius perpendere. ¶ Peccati nāq; perpetracō debuit maiorem pudorem inferre q̄ eius reuelacō preſertim in ↄfeſſione. ¶ Incidit autē homo in horrendū pcēm hoc varijs de cauſis. aliquādo. quidē ex ſola malicia alterius impellētis. ſicut iuuenes aliqui puerſi alios inocētes frequēter decipiūt. Alij ex eximio ocio frequenter ex ſumpcione nimia potus aut cibi. potuū p̄ſtim aut ciborū exceſſiue nimis ſup calefactiuoꝝ. ¶ Sepe ex ihoneſtis verbis aut aſpectibus radicatis aut fixis. Rū q; ex diuturna cogitacōe circa carnalem actū vel ↄmixtionem viri ⁊ mulieris. aut inordinato appetitu carnalis cōmixtionis cū tali vel tali perſona. Interdum etiam ex puerſa doctrina parentū. ſeruitorū aut ancillaꝝ. ſiue quod magnum facin⁹ eſt magiſtroꝝ. cū quib; iuuenis aliquis cōuerſatur. aut nutritur. ł poſtremo ex ſola peccati malicia. ¶ Ceterū ꝓpter deteſtandū peccatum hoc olim mūdus cōſumptus eſt vniuerſali diluuio. ⁊ quīq; ciuitates ſodome ⁊ gomore adoma ʒoboīj et bale ipſe ſeger igne celeſte ſuccēſe ſūt ut habitatores earū viui deſcēderēt in iſernū ꝓpt̄ idē pcēm hoc qđ diuinā exclamat vindictā. veniūt ſepi⁹ fames guerre. peſtes mortalitates. inūdacōes

aquarū· ꝑdicōnes regnorum · ⁊ alie multipli
ces clades prout ſcripture teſtantur. ¶ Prin
cipale vero ⁊ efficax cōtra pcc̄m hoc ⁊ genera
liter aduerſus luxuriā remediū· eſt ſobrietas
victus· malorum vitare cōſorcia et ocium. ma
las ⁊ noxias cogitaciones ſtatim repellere ne
figantur in corde· ex toto conatu preces ad de
um· virginem mariam· ſanctos ſanctasqꝫ di
rigere cogitacōnes ſuas alioꝛſum diuertere· ⁊
interdum corporalem penam libenter aſſume
re. quēadmodum quidam peritus linguam
propriam mordēs ⁊ temptacōnem alloquens
ſpurcū dicebat· phy. phy· phy· horrenda im
mundicia. et tu nequiſſime demon auſus es
michi hanc illuſionem pn̄tare. ¶ Huius de
niqꝫ peccati luxurie plurime ſunt alie ſpecies
ſcd̄m varios hominū ſtatus. quēadmodum
carnal' cōmixtio affiniū· parentum aut aliorū
religioſorum. Item pſonarū viduaꝝ· aut vir
ginū conſtupracō· quādoqꝫ raptus violētus
ex quibus infinite clades oriunt̄. ut qꝫ perſona
aliqua in via perdicōnis cōſtituitur· aut perpe
tuam incurrit infamiam· vel ſeipſam occidet
aut infanten ex ſtupro natum continuo non
baptiſatum iugulabit· aut deniqꝫ totus vnus
ſtatus aut cōmunitas infamiam aut ruinam
pacietur. Sentimus poſtremo huius peccati

in ſompno fantaſias ⁊ illuſiones·tunc tn̄ eſt
peccati piculū·cū quis antea ł poſt in vigilia ī
nocturna fantaſia ł pollucōne delectatur.

Cap·xij·de octauo carmī precepto.

OCtauū preceptum eſt. Non falſum te
ſtimoniū dices. Hoc p̄cepto omne mē
dacium ꝓhibetur illud quod in alte
rius pniciem ꝯmittitur·q̄ ſi iuramētum inter
uenerit grauius peccat q̄ periur⁹ ē. Nūq̄ enim
pro ſalute etiā hominis corpali ł ſpūali debet
quis piurium ꝯmittere·ſiue coram iudice ſiue
ſeorſum· Periurium vero qđ quis in iudicio
publico committit eſt caſus epiſcopo ad ſoluē
dum reſeruatus. Cōtra preceptum hoc gra
uiter peccāt qui in cōfeſſione mēdaciter pecca
tum celāt·aut aliū inique accuſant. Inſup con
tra p̄ceptū hoc agūt qui delectabiliter nimis
adinuentis nouitatib⁹ aut aliorū diffamacō
nibus aures credulas prebēt occaſionē inde
pc̄ti aſſumētes aſſerētes nimia leuitate de ꝓxi
mis mala. Selotopi preterea vł ſuſpicōſi ꝓxi
mos ⁊ actus eoꝝ male et ſiniſtre iudicantes
aut interpretantes adeo·ut ex huiuſmodi cre
dulitate falſa·iniuſta bella vel lites ſepius
moueātur.

Seq̄tur. Terciū decimū capitulū quod
nonū ambit p̄ceptum.

NOnū preceptū eſt. Non cōcupiſces vxo
rem ꝓximi tui et ꝯſimiliter nec femina
virū cōcupiſcat. ¶ Hoc p̄cepto diſtri
cte ꝓhibet̄ oīs modus ꝟ̄ geſtus exterior mal⁹
quo trahitur alius vel ſollicitatur ad peccatū
luxurie. ſiue per internuncium. ſiue per miſſio
nem litterarum. ſiue per minas violentas ſi
ue etiam per munera. per promiſſiones. per
mēdacia. aut fictas adulacōnes. aut inſuper
ſuperfluo veſtimentorum ornatu. inordinato
aſpectu ꝟ̄ inceſſu. verbis turpibus aut deniq̄ꝫ
attactu quolibet luxurioſo. ſicut frequenter
contingit in amplexibus et oſculis. ¶ Scien
dum eſt namq̄ꝫ ꝙ omnis concupiſcencia car
nalis ꝯmixtionis preter matrimoniale vincu
lū etiam ſolo volūtatis conſenſu plenarie per
petrata. eſt mortale peccatum. vbi carnalis co
pula minime ſubſequetur. ¶ Equidem ve
ra eſt hec regula magiſtralis. Omnis comple
ta voluntas ſiue bona ſiue mala ꝓ facto repu
tatur. Mala voluntas pro facto reputatur.
¶ In q̊ peccati genere peccarē poteſt perſona
matrimonialiter alteri copulata. quemadmo
dum et ſoluta ut ſi mulier alterius ꝙ̄ viri ſui
carnalem ſocietatem concupiſcat. Omis etiā
conſenſus plenarius et deliberatus. quo quis
in turpibus ⁊ carnalibus cogitacōib ꝫ delectat̄

vbi etiã de eſt volũtas actum exteriorem ꝑpe
trãdi·ſcd̃m plures doctores eſt mortale pc̃m
¶ Patet igitur ex premiſſis omnes amplexꝰ
oſcula et conſimiles attactꝰ pricipalit̃ ex lux
rioſis cogitacõibus prius enumeãtis proce
dentes·ſunt grauia delicta·tantoqȝ grauiora
ſi perſone fuerint affines·aut religioſe·vel e
iuſdem ſexus·ꝛ qđ enormius eſt·ſi in talibus
attactibus vl̃ oſculis talis non ſeruetur hone
ſtas·qualis in publico ſeruaẽtur. Quãobrem
ſi quis in premiſſis attactibus vellet alteri vi
inferre·deberet alius ex aduerſo quemadmo
dum pro vite corporalis tuicõne viriliter reſi
ſtere·ſiue verbis ſiue factis· aut validis cla
moribus·aut demiqȝ factum tale perſonis ipſũ
in hoc iuuare valẽtibus et ad hoc aſtrictis re
uelãdo. Alioquĩ talis quiſquis ille eſt non ſin
ceriter ſuã diligit caſtitatẽ ꝛ honorem.

¶ Cap·xiiij·decimũ declãt preceptũ.

DEcimũ preceptũ eſt. Non concupiſces
rẽ ꝓximi tui. Hoc eſt alteriꝰ cuiꝰcũqȝ
Et intelligitur hic cõcupiſcencia ꝓhi
beri quẽmadmodũ ſupra ut in ſexto p̃cepto
de furto ꝛ latrocĩnio explicatũ eſt. Prohibet̃
enim hic cõcupiſcentia ꝛ volũtas mala·cũ ma
la voluntas ut paulo ãte dictũ ẽ ꝓ facto repu
tatur. Tali nãqȝ cupiditate cadit frequẽter

homo in inuidiã · et in impacienciam sui ſta
tus · et dei blaſphemiam · apud ſe non recte co
gitans bona temporalia ſe iuſtius meruiſſe
ꝙ̄ talis ſuus vicinus · quod idcirco deus in
iuſtus eſt · et ſibi non niſi fruſtra et inaniter
ſeruiendum eſt · ꝙ ſi inconmodum aliquod
aut dampnum alteri contigerit · ſtultus ille lẽ
tatur et gaudet aſſerens pro ſuis demeritis
et occulta malicia hoc eidẽ accidere . ¶ Con
tra preceptum hoc reductiue peccant operũ
miſericordie tam corporalium ꝙ̄ ſpiritualium
ſeu elemoſinarũ retentores · veluti pauperibꝰ
indigentibus cum facultas ad eſt · et occurrẽ
te euidente neceſſitate nõ ſubueniẽtes · ⁊ ſpeci
aliter pntes ꝓprios · quos pudẽdũ ẽ mendica
re aut deſeruiẽtes eſurire aut egẽ pmittentes
Cõſimiliter peccãt qui ſeruitoꝝ ſuorũ ſalariũ
ꝟ lucrũ iuſtũ iniuſte retinẽt · qui in elemoſina
rũ pretextu aut fũdacõnis eccleſiaꝝ occupant
inique aliorũ bona dicentes proximos nimis
diuites eſſe et eiſdem abuti nec eis propterea
reſtituẽda fore . Condempnat eos namqꝫ ap
probata pauli regula affirmans non eſſe faci
enda mala ut inde bona eueniant . Nec quo
quomõ per peccatũ offendendus eſt deus · eiꝰ
trãſgrediẽdo p̄ceptum qualecũqꝫ bonũ inde
ꝓuenire cõtigerit .

Capitulum.xv.oſtēdit qualiter in hijs decem preceptis velut in mundo quodam ſpeculo.facies ↄſciēciaꝝ nr̄aꝝ debemꝰ inſpicere

Hec igitur ſunt decem legis precepta diuine ſupius enarrata.in quibus quaſi ſpeculo quodā polito terſo et mundo religionis xpiane veritatem plegere ꝗ tocius vite noſtre ac aīarū cōſcienciaꝝqȝ nr̄arū pulchritudinē atqȝ feditatem poſſumꝰ diſtincte conſpicere. Hijs mediantibꝰ cognoſcit homo vite ſue decurſū.qualiter diuina precepta ſeruauerit.ꝙ tūcūqȝ deuiauerit.quibus modis ſecūdū varias peccatoꝝ ſpēs deum offenderit qualis demiqȝ peccatorū cōfeſſio habenda ſit Quod ſi predictorū aliqua a quoꝙ nō plene intelligātur.ↄſulat ſup hijs ſapientes potiſſime ac deuotos viros. Omis namqȝ perſona poſtꝙ ad annos diſcretōnis puenerit ſi ↄſenſu voluntario plenario ꝗ delibeāto horum alicui preceptoꝝ per cōtemptū inobediēs extiterit.dilectioni dei amorē creature preponēdo extra ſalutis ſtatim efficitur.et in dāpnacōis piculo ſtatuitur.nec gratū aliquid deo.dignū beatitudine opatur. Quāꝙ ſi tēptacōem ḡuē aut diuturnā ire ſiue luxurie ł alterius peccati quis incidat.ſi ipſa tēptacio hoi diſpliceat aut eidē homo reſiſtat ł nō plene ꝗ deliberate

cõſenciat mortaliter nõ peccet· ymo ſepe nullo modo peccat ſ magnũ erga deũ premiũ meretur tẽptacõni viriliter reſiſtendo. ¶ Hic iam proſpicere datũ eſt quibus vijs et modis decem hec precepta infringantur· ſeptem mortalibus ꝗ capitalibus peccatis· q̄ ſũt ſupbia· Inuidia·ira·auaricia gula·luxuria· et accidia. Quĩqȝ itẽ exteriorũ ſenſũ miniſterio qui ſunt viſus·auditus·olfactus·guſtus·ꝗ tactus· Sic qȝ quiſquis in hijs decẽ preceptis ſpeculi vite ſe diligẽter intuet recte ſe cõſpicit ſeqȝ ꝓpẽdit ꝗ hijs obediẽs diſcrete ſapit

¶ Cap·16·explicat q̄liter triplicẽ veritatẽ ore ꝗ corde cõfitẽdo· a ſtatu pcc̄i mõꝛlis ad ſtatum gracie reſurgimus.

SCiens nichilominꝰ miſericordiſſimus pater noſter deus·ꝗ cognoſcẽs noſtrã fragilitatẽ permaximã· et ad malum pronitatem·multiplicibus vijs mortali vita durante paratiſſimus eſt nobis delicta remittere et graciam conferre·ſi dumtaxat veraciter ꝗ ex corde ſibi tres ſubſcriptas veritates porrigamꝰ. ¶ Prima veritas eſt. Dñe ſic vel ſic con̄ vr̄am bonitatem peccaui quod michi diſplicet·racõne cuius ꝗ penitẽciã ago qꝛ vos offendi·qui totus eſtis venerãdus et colendꝰ quodqȝ mãdatum veſtrum trãſgreſſus ſum

¶ Scđa veritas eſt. Domine bonū habeo ꝓpo ſitum ⁊ deſideriū veſtro iuuamine mediāte mē in futurū precauendi ne incidam in peccatum ⁊ occaſioēs peccatoꝝ iuxta poſſibilitatē viriū euitandi. ¶ Tercia veritas eſt. Dn̄e bonā ha beo volūtatē peccatoꝝ meoꝝ confeſſionē inte gralit̄ faciendi pro loco ⁊ tp̄e ſcđm tuū et ſā cte matris eccleſie mādatū et p̄ceptū. ¶ Has veritates quiſquis qualicūq; loco et tempore ſinceriter non ficte aut mendaciter ex corde ꝓ nūciauerit. ſecur⁹ exiſtat ſe in ſalutis et graciē ſtatu cōſiſtere. ⁊ vitā eternam mereri. quā uis omnia enarrata pri⁹ crimiā ꝯmiſiſſet. Si etiā talis abſq; alia confeſſione continuo dece deret. in abſencia ſacerdotis. dormiendo aut a lio quouis modo morte ſubita preuentus. idē finaliter ſaluaretur. acerbiſſima purgatoriȷ̄ pena mediante. ¶ Ex quo notandum et ſalu bre conſilium elicitur. ut criſtianus quilib; ſin gulis dieb; bis aut ſemel ſero et in mane. aut ſaltem feſtiuis diebus redeat ad cor ſuum. cō ſcienciam examinans. an tres premiſſas veri tates proferre valeat cum cordis ſinceritate ſicq; intra ſtatum ſalutis ſe eſſe confidat. ¶ Et ſi eas pura mente fateri non valet obſtante voluntate peccandi. quia actualiter delectatur aut iniquo ꝓpoſito quo q̄s occaſiones peccāꝝ

vitaē rennuit quemadmodū illi qui peccatis
carnalibus merſi reſurgere nolunt. aut vſu
ras ſuas aut iniuſtas mercacōnes et lucra cō
tinuant. vel iniuſte retinent alienum. Quiqȝ
alterius odio. vindicte deſiderio flagrantes in
nocendi ꝓpoſito perſeuerant. Certiſſime ſciēt
hij ⁊ cōſimiles non epiſcopum aut papam ta
les abſoluere poſſe. quam ꝙ talibus ſalutare
conſilium detur. ut per ſeipſos vel alios bona q̄
poterint operentur orando vel elemoſinas dan
do. quo deus eorum corda illuminet ⁊ ad bonū
dirigat ⁊ conuertat. Nullum eſt enim bonū
adeo exiguū quod non tādē deus eterna ł tpa
li mercede remuneret. Multo qȝ meli⁹ eſt tpa
le bonū ⁊ minimū ꝙ omnino nullum prome
reri. Saluberrimū eſt etiā laudabilem ꝯſuetu
dinē illeſam ſeruare. ne eā ſemel diſſoluēdo
nūꝙ ineternū forte reſumat.

Cap. iʌ. oſ̄dit quis ſit ꝯfeſſionis modus ⁊
dat circa hoc vnū breue documētum.

Quocienſcumqȝ accedit homo ad con
feſſionem peccatorum explanandam
hoc eſt de neceſſitate ſemel in anno
circa ſolemnitatē paſchalem aut cum mortis
imminet periculum aut in ſacramentorum ſu
ſcepcōne. Ad frequēciorem enim confeſſionē
regulariter non tenemur quāꝙ ſepi⁹ cōfiteri

multū prodeſt ad augmētū gratie. et diſtincti
orem cognicōnem. et explicacōem pccōꝝ. debꝫ
premeditari ꝯfeſſurus quid aut in quo deliq̄
rit. cū examine diligenti cōſciam diſcuciens
ac ſi magnum inde tēporale ꝯmodum reporta
ret. ¶ Accuſet ſe poſtmodū pccōr humiliter.
non irriſorie veraciter nō ficte. vituperando ſe
non laudādo. pure recte atq꜄ ſinceriter. facta
impūnētia dimittendo. diſcrete inſup ut non
reuelentur hȳ quos conſortes et ſocios habu
it in peccato. De hȳs enim confeſſor inq̄rens
grauiter eciam peccaret niſi forſā ſodales hu
iuſmodi cauſa petendi cōſilij ad eorum pellen
dam violenciā cōfitēs detegeret. aut fortaſſis
ad explicacionem peccati ſpēm neceſſitas eos
manifeſtari poſceret ut ſi quis cū ſola ſorore
carnaliter ꝯmixtꝰ fuerit. in quo caſu querēdꝰ
eſſet confeſſor perſonā in cōfeſſione detectam
ignorans. ¶ Super caſibus autē ad abſoluen
dum epō reſeruatis. aut ſuperiori. remittat ſa
cerdos inferior cōfitētem ad p̄latum vel ſupio
rem eum potentē abſoluere. niſi forſitam cōfitē
ti mortis periculū imminēt. aut magnum ali
qd ſcādalū ex hoc oboriri. vel pcc̄i reuelacōez
ſequi cōiectuā probabili formidet. ¶ Hoc ve
ro pro regula certa et documēto ſalubri tene
atur ut nūq̄ pro peccato ſecreto vel occulto

penitencia publica penitentibꝰ iniungat· nec
penitenciā imponat quā nequeāt aut nolint
ſufferre. Non debet rurſus confitēs iniūctam
ſibi penitenciā faciliter reuelare· quo cōtingit
interdum peccatum ſuum prodi· aut ꝯfeſſoris
dicta aut interrogata nimia leuitate detegē
Hec enim oīa ſecrete confeſſionis integritatē
cōcernunt· niſi quod abſit cōfeſſor penitentē
ad malū aliquod hortaret. ¶ Eſt ꝓpterea vti
le ⁊ efficax remediū diligencius retinendū ab
hijs qui peruerſa inclinacōne vel ꝯſuetudine
incidunt in aliquod enorme peccatū a q̄ non
de facili retrahuntur· q .ſ. ſeipſos ad penam
aliquā pecuniariam vel aliam vſq; ad certum
tempus prefixū cū certo racōis moderamine
cōſtringant· quociencūq; in id pcēm incidere
contigerit. Dicunt namq; ſepius inſipiciētes
aliqui ſe a peccato Ire· luxurie· periurij· ⁊ ſi qđ
eſt ſimile abſtinere non poſſe· qui tamen hoc
ipſo ſalubri remedio velut mendaces facili
me confutantur cum vnius albi vel franci in
emenda cuiuſlibet tranſgreſſionis eis infli
cta pena· ipſos a perpetracione iniuſti ope
ris retraheret. ¶ Vnde manifeſte conuin
citur eos diuini precepti et proprie ſalutis
intuitu· a ꝯſuetis vicijs abſtinere poſſe· niſi
fictam et peruerſam haberent voluntatem

⁊ tales velut fatui veritati non credunt nec o
bediũt quouſq; ſupplicia luant. ⁊ delictoꝝ ſuo
rũ ſerã ⁊ infructoſã pniam agãt. Fitq; iuſto
dei iudicio ut q̃ penitere de cõmiſſis cũ poſſunt
non volũt. cũ velint nequeãt.

Capitulum. xviij. cõcludit non eſſe quem
ꝗ ab alio ad peccatũ impellẽdum. ſed ad bo
num pocius opandum.

POſtremo quitquit agat homo in perſo
na ſua. ſupreme caueat aliũ ad male
agendum ſollicitare. aut verbis aut fa
ctis. exemplis vel cõſilijs aliquid agere quod
de ſe ſit occaſio ruine peccati. ſpecialiter corã
iuuenibus aut perſonis innocẽtib9. Hoc eni
ꝓprium ẽ ſingulareq; demonum officiũ. quẽ
admodum bonoꝝ angeloꝝ intereſt ſpecialiter
homines inducere ad bonũ. Cõptum eſt etiã
frequenter accidere. ꝙ homines alioꝝ ad ma
lũ impulſores vix aut nũꝗ̃ delicti ſui ↄdignã
penitenciam aſſecurãtẽ pficiãt. quia nequeũt
eos corrigere ad bonum quos deceperũt. iam
forte dampnati ſunt vindictã a deo poſtulan
tes eternamq; eis maledictõem iugit impre
cãtes. Sicuti ex oppoſito iam ſaluati alioꝝ do
ctrinis et factis aut opa diligẽti. qua nullum
deo opus ad ſacrificium acceptius eſſe poteſt
⁊ ad pcca delẽdũ validius ꝓ ſuis adiutorib9

preces indeficiẽt effundũt. ¶ Curet etiã ꝓpte
rea fidelium q̃s. iuxta ꝯgnicõis et virtutis a deo
ſibi ꝯceſſaꝝ facultatẽ monicõibꝫ ⁊ exẽplis ali
um ad bñ agendum incitare pat filiũ. doctor
diſcipulũ ⁊ ſapiẽs inſtruat ignorãtem. Roge
mus tñ ꝓ mutua pace ⁊ vnanimi inuicẽ carita
te. quo poſt mortẽ corporis huius plenis beati
tudinis pticipes ſimus. quã nob̃ cõcedat de⁹
vnus eſſencialit ⁊ pſonaliter trinus q̃ eſt be
nedictus in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Explicit tractat⁹ de decẽ pceptis venerabil
magiſtri Johãnis Gerſon.

¶ Incipit tractat⁹. Scd's de examinacõe ꝯſcie

QVisquis a morte pcci ad ſalutis ⁊ gra
ciẽ ſtatum volet reſurgere. ⁊ ut actus
ſui et intẽcões ad vitam eternã vtiles
ſint ⁊ meritorie. neceſſe eſt q deliĉta ſua reco
gitet ⁊ cognoſcat. dolens de cõmiſſis atqꝫ ꝓpo
nat auxiliante deo a pcto mortali ſe precauere ⁊
abſtinere in futurũ. firmũ preterea ac ſincerũ
ꝓpoſitũ habeat ꝯpetentibꝫ loco et tempe pecca
ta ſua ſaltem mortalia diſtincte ⁊ integraliter
cõfiteri. ¶ Quod ut cõmodius fiat. priuſquã
cõfitens crimina ſua reuelaturus accedat. ip
ſe circa ea maturã moroſaqꝫ diligentia preme
ditari tenetur quaſi magnum aliquod emo
limentum inde reportare ſe crederet. ut ꝯplete